

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ט

פרשת תצוה

א. מלאכת מחשבת .

פרק כז, פסוק כ':

ואתה תצוה את בני ישראל, ואתה הקרב אליך את אהרן, ואתה תרבר אל כל חכמי לב:

כל השלם מחבירו ביותר (א) הוא מוכן לקבל דברי כבושין וסחה גערה במזון. ולאיש צער לא ידע לא יכריחונו קול דממה דקה קול דברים קול ענות חלושה אם לא המעשה בהכות כסיל מאה ומיראת שבט אנשים ונגעי בני אדם. לכן ראוי בלוי שיש בו יראת העונש לאנשים מהמון העם. ואל חכמי לב דברים. ואל אהרן קירוב דעת מדה יותר נכבדת:

מלאכה

1. פרשנו מחין כאן מלאכה צורות שונות של פניה, מה הן ומה הוא לאמר חכק?
2. מה הן מלאכה הדרכות שהוא מצ"ן?
3. מהי המידה הנכבדת ביותר ואיך אפשר להפסיק על הצומדים בדרכה זו?

* * *

ב. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן.

פרק כז, פסוק כ':

(כ) ואתה תצוה. הנה מה שאמר עד עכשו "ועשית" יובן שיעשה על-ידי אחר, וזה שיעשה לאמנים שיעשו¹⁰. ולפיכך באלו השלוש מצות שצוה הנה אמר "ואתה", להודיעו שיעשה הוא בעצמו, שיעשה לישראל על עשית השמן, ושיקריב אליו את אהרן ובניו (כח, א), ושידבר אל כל חכמי לב יו (שם ג). ויקחו אליך. כשיצטרף, וזה יהיה בכלות השמן למאור שהתנדבו עמה בנדרת המשכן, שלא יחשבו שתהיה מצות הדלקת המנורה מצות שעה בשמן ההוא שהתנדבו בלבד¹².

9. כגון "ועשית מגורת זהב טהור" (כה, כט), והוא הדין לשונות כמו "תעשה" (כו, א) "ונתת" (כה, טז). 10. וכך ראב"ע בפירושו לדברים י, א ד"ה ארון עץ ("ועשית לך ארון עץ" ולהלן שם "ואעש ארון עצי שיטים"): והנה יהיה ארון עץ בציווי, והוא הארון שעשה בצלאל עב"ל. כלומר, אין הכוונה ב"ועשית" וב"ויעש" לארון ארעי שמשע עצמו עשה עבור הלוחות עד אשר ייעשה המשכן והארון, כי אם לארון שעשה בציווי על ידי האומנים ובצלאל בראשם. לפי זה "ועשית" במלאכת המשכן יהיה פירושו גם כן על ידי אחרים. לכן "ואתה תצוה" - לא על ידי אחרים, אלא אתה בעצמך. 11. ואמנם צריך ביאור מדוע דוקא שלוש מצוות אלו אין לעשותן על ידי ציווי-שליח. דברי רבינו יובנו על פי הרמב"ן, עליו הוא מבסס לפי הנראה את פירושו, וזה לשונו: 'בעבור שאמר במשכן תמיד "ועשית", והוא בציווי, אמר בכאן "ואתה" בעצמך "תצוה" אליהם שיקחו אליך את שמן המאור... שיביאוהו לפניו והוא יראנו אם הוא זך וכתית כראוי... וכן "ואתה תדבר אל כל חכמי לב" שידבר עמהם הוא עצמו, כי הוא יכיר את חכמתם וידע המלאכה הראויה להמסר לכל אחד מהם... 12. מצות הדלקת הנרות מוזכרת במסגרת עשיית המגורה (כה, לז) "והעלה את נרותיה והאיר אל עבר פניה". צריך להבין,

איפוא, מנין לנו לומר שהיא מצוה לשעה בלבד. ונראה שכוונת רבינו לומר שאמנם מצות הדלקת המגורה תמידית היתה, אבל "שמן זית זך כתית למאור" (כלומר למצות "שמן למאור") בענין זה היה מקום לומר שהיא מצוה לשעה בלבד, ומכאן ואילך ידליקו בכל שמן הכשר למנחות. ועל זה באה החזרה כאן על מצות שמן זית זך כתית לנר תמיד, כאשר כבר למדנו את המצוה עצמה בפרשת תרומה, ועוד תחזור התורה ללמדה בפרשת בהעלותך תוך שימת דגש על מצות "מקשה" שבה (עיי' רבינו לעיל כה, לז). ועיי' רמב"ן הלומד דין 'לדורות' אצל המגורה מן הנאמר בפרשת אמור (כד, ב). ואולי בזה דייק רבינו 'בשמן ההוא', כלומר אותו סוג שמן שהתנדבו אז. פירושו מקבל חיזוק מזה שבמלאכת המשכן היו אלה הנשיאים שהביאו את השמן למאור, ואילו עתה בא הציווי אל כלל בני ישראל. בעל כרחנו לומר כי בסוג השמן קא עסקינן ולא במצות הדלקה (ולא כך פירש הרמב"ן, ואילו כדברינו משמע מפירוש יהל אור לאבן עזרא אות יח).

מלאכה

1. איך פרגנו אפ"ן את שמושי הפסול השונים כאן?
2. מה צלו האמנים, מה צפה משה פסול ומה צפה משה בציווי?
3. מה מנות' הפסולת המצוות המיוחדות כאן?
4. מה ראה "צפה" ומה היה "לדורות"?
5. מה קרה עם הנשיאים ואיך זה עייק לכאן?

* * *

ג. מדרש אריאל

פרק כח' פסוקים א', ב', ג', ד':

[כח. א] ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך. אם גם משה היה ראוי להיות כהן, ונמסרה הכהונה לאחיו, הרי הוא בעצמו צריך להקריב את אחיו לכך. ואולם כדי שתחול האפשרות של כהונה גדולה למשה — (כנאמר "כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר שמש משה בכהונה גדולה" (ש"ר כאן)), צריך להיות על ידו כל סדר בגדי הכהונה ומשיחת הכהנים.

[שם] את אהרן אחיך ואת בניו אתו. אהרן יוקרב מצד עצמו והוא יהיה בדומה לך — "אחיך". אולם בניו יזכו רק על ידי שהם בניו — "אתו" ולא מצד עצמם. ואולם פנחס לא נמשך ולא נעשה כהן אלא עד שקנא לאלוהיו.

[שם] לכהנו לו. שלא ישתמשו בבגדים לשם הנאת עצמם.

[ב] לכבוד ולתפארת. הכבוד הוא רוחני, פנימי ועצמי והתפארת לאחרים. אלה שני תפקידים שיש לכהן גדול: "מכפר" מצד עצמו ו"מכשיר" את הקרבן. הוא הדין לגבי כל מצווה, שיש לה משקל לעצמה, ואילו ההידור שלה הוא כדי שאחרים ילמדו וכן יעשו.

[ג] ואתה תדבר אל כל חכמי לב. בדיבור של משה יאציל מרוח הקודש שלו על כל חכמי לב לעשיית בגדי הכהונה.

[ד] ואלה הבגדים. בא הכתוב להדגיש, שאין בגדי כהונה כבגדי כבוד הנהוגים על פי הסכמת העם. אלא "בגדי קודש" הם המכשירים את הקורבן ופוסלים אותו כשהם מחוסרי בגדים וחייבים מיתה בידי שמים. ואף מכפרים הבגדים מצד עצמם. — "מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין"?

- אלות*
1. מה בדיוק היה תפקידו של מה שהכנסת הכהנים לתפקידם ומה היה מצאדו?
 2. פרשנו אחריו הפסוק סוטים על כהונה: אהרון, בניו, פנחס, איך ולא?
 3. מהי האדרת פרשנו "כבוד ותפארת"?
 4. איך פרשנו מרחיב מוסטים אלה על מצוות אחרות?
 5. מה צעה הדיבור על מה כאן?
 6. פרשנו מצניק לפסדים כוח ותפקיד מיוחד, תסביר.

* * *

ד. באור יש"ד.

(מ) ולבני אהרן תעשה

בתנת. ד' בגדים הללו ולא יותר, כתונת ואבנט ומגבעות ומכנסים, וארבעתן של פשתן לבנים, צין של כהן גדול צין של כהן הדיוט, חוץ מן האבנט שהיה של כלאים, רקוס עם זמר, דהיינו אבנטו של כהן הדיוט ושל כהן גדול בשאר ימות השנה היתה של כלאים, אבל אבנטו של כהן גדול ציוס הכפורים של צון היתה: ומגבעות. כעין כובעים, ודומים למגפת של כהן גדול אלא שהכהן הדיוט קושר בה כל ראשו ומעלה הכפלים עליו: (מא) וחלבשת. פועל יולא לשני פועלים, תלביש הבגדים לאהרן ולבניו: את אהרן אחיד ואת בניו. ה' בגדים לאהרן שהם, חשן, אפוד, מעיל, כתנת חשבן, מגפת, אבנט לין ומכנסים. וארבעה בגדים לבניו שהן, כתנת, אבנט, מגבעת ומכנסים: ומשחת אתם. את אהרן ואת בניו, ולא את הבגדים, בשמן המשחה: ומלאת את ידם. כל מלוי ידים הוא נתינת כח לאדם, שמרשה אותו לעשות איזה דבר, ואשר יעשה יהיה לרצון בעיניו, וכן אומרים בלע"ז [Plenipotenza], שהוא נתינת כח לעשות מעשה, וע"י הבגדים הללו מלא השם את יד אהרן ובניו שיעבדו עבודת ה' במקדשו בעד כל ישראל, ומלת יד על הכת, והפך של מלוי יד הוא קלר יד או חוסר יד: (מב) ועשה להם. לאהרן ולבניו:

אלות

1. מה היה ההפך המצוי והצקרוני בין כהן הדיוט לכהן גדול בצני?
2. מה היה השניו ככהן גדול ביום הכיפורים?
3. את מי או מה מנח?
4. איך היה מוטא צנין מסירת סמכות?
5. מכאן ההלכה שכהן שצמד פלי הפסדים צבדו פסולה, התוכף לנמק?

* * *

ו. מלאכת מחשבת.

פרק כח' פסוק לה': ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות:

לא ידענו יחרון נגון הפעמונים שישמע קולו ואם לאו ימות הלא טוב לפני ה' קול דממה דקה? ואמנם הנכון כאמרו ז"ל שהכהן ציוס הכפורים היה מתפלל תפילה קרה שלא להצטית את ישראל שיחשדוהו לדוקי ויאמרו שמת מפנים. על כן חשבה החכמה האלהית בתחבולת הפעמונים שינגן צרגליו בהלכו וישמעו העם מחוץ חנופת רגליו וידעו שלא מת. אל זה כיוון הכתוב ונשמע קולו בבואו ובלאתו אף כשהוא לפני ה' ושלא מת ולא יצטית את ישראל:

אלות:

1. מה בצצט הקושי שפרשנו מנסה להשיב צליו בתחילת דבריו?
2. מה היתה הפציה שהצטיקה את חז"ל ופרשנים?
3. מה הפתרון שפרשנו מביא כאן?